

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

**ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ НУЦЗ УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

Чередниченко Т.В.

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ПІДГОТОВКИ ДО
ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ**

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи

для слухачів заочної форми навчання

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальності 053 «Психологія»

освітньо-професійна програма – Екстремальна та кризова психологія

Черкаси – 2023

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології діяльності в особливих умовах Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (протокол № 2 від 30.08.2023 р.)

Чередниченко Т.В.

Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах: [методичні вказівки до виконання контрольної роботи для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»] / Т.В. Чередниченко. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. – 13 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах» здобувачами вищої освіти заочної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія».

ВСТУП.....	4
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....	4
ФОРМИ І МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ... 5	5
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СЛУХАЧІВ.....	5
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ.....	6
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ..	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	10
ДОДАТКИ.....	13

ВСТУП

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах» адресовано здобувачам вищої освіти заочної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія».

Представлений посібник складається з п'яти розділів, списку рекомендованої літератури та додатків. У посібнику викладено матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах», подано інформацію щодо організаційно-методичного забезпечення самостійної роботи здобувача, форм і методів поточного та підсумкового контролю, оцінювання результатів засвоєння знань здобувачів, вимоги до оформлення контрольної роботи та вибору варіанту, теоретичні питання для виконання контрольної роботи. У необхідному об'ємі вказано базову та допоміжну літературу.

Завдання, що становлять зміст контрольної роботи здобувача, охоплюють усю теоретичну структуру курсу дисципліни, і сформульовані так, що повною мірою дають змогу перевірити, як здобувачі засвоїли знання.

Кожен варіант контрольної роботи містить два питання. Усі варіанти рівнозначні за своєю складністю і потребують застосування широкого діапазону знань, спрямовані не на просте відтворення окремих аспектів тієї чи іншої проблеми, а вимагають активізації творчої мисленнєвої діяльності здобувачів.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА

Самостійна робота здобувача, відповідно до Державних стандартів освіти, повинна становити не менш як 50% часу, передбаченого для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень.

Головною метою самостійної роботи здобувача є формування його пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості.

Основними завданнями самостійної роботи здобувача є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення

навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науковотеоретичної) діяльності на рівні встановлених стандартів.

Зміст самостійної роботи здобувача визначається навчальною програмою вивчення дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Обсяги самостійної роботи окремого здобувача можуть значно виходити за межі навчальної програми, якщо це зацікавило його і у нього виникло бажання (потреба) у поглибленні та розширенні знань з цієї навчальної дисципліни.

Самостійна робота здобувачів охоплює: підготовку до аудиторних занять; виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу; підготовку до всіх видів контрольних випробувань тощо.

Самостійному вивченню здобувачами курсу чи окремих його тем передують оглядові лекції, на яких розглядаються завдання та послідовність вивчення курсу, найбільш важливі та проблематичні аспекти дисципліни, особливості їх вирішення у сучасних умовах глобалізації освітньої діяльності.

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час проведення семінарських занять перевіряється засвоєння матеріалу, викладеного в лекції, та індивідуальна робота здобувачів під час самопідготовки. До контрольних заходів входять поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються кафедрою.

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння здобувачами тем, передбачених програмою дисципліни «Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах». Форма підсумкового контролю – іспит.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Оцінювання результатів засвоєння знань здобувачів здійснюється у такий спосіб і за такими критеріями: усне опитування; результати самостійної роботи (контрольна робота); результати іспиту.

Шкала оцінювання знань наведена в таблиці 1.

Шкала оцінювання знань: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах».

Контрольну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 × 297мм), виконують рукописним, машинописним або машинним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу.

При машинописному виконанні контрольну роботу друкують через півтора інтервали, з розрахунку не більше 30 рядків на сторінці за умов рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менше, ніж 1,8 мм. (кегель 14).

Текст слід друкувати, витримуючи параметри сторінок: верхній, нижній береги – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм. Під час виконання роботи

необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути такого ж кольору, як і основний текст.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись із методичними вказівками, питаннями, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На обкладинці необхідно вказати назву навчального закладу, факультету, предмету, що вивчається, шифр залікової книжки, прізвище, ім'я та по батькові здобувача (Додаток А).

Під час виконання роботи необхідно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретними, написані державною мовою, акуратно оформлені.

У тексті контрольної роботи обов'язкове посилання на літературні джерела, перелік яких наводиться у списку використаної літератури. У список літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання.

Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті роботи чи алфавітному порядку. Посилання в тексті на джерела слід зазначати у квадратних дужках, порядковий номер джерела визначається згідно із списком літератури.

У кінці роботи необхідно вказати перелік використаної літератури, поставити дату і підпис. Зразок правил оформлення бібліографічного опису літератури наведений у додатку Б.

Виконана робота направляється у відділення заочного навчання на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувачів дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.

2. Здатність здобувача диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання.

Контрольна робота з дисципліни «Соціально-психологічний тренінг підготовки до діяльності в екстремальних умовах» складається з двох теоретичних питань.

Обов'язковими вимогами до теоретичних завдань є: повна відповідь на питання; посилання на літературні джерела та їхній список.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього. Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, в т. ч. стосовно обсягу;

- не виконано або не вірно виконано одне із завдань.

Отримавши незараховану контрольну роботу, здобувач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її у відділення заочного навчання.

Здобувачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Вибір варіанту.

Варіант контрольної роботи визначається за двома останніми цифрами залікової книжки здобувача, у відповідності з таблицею 2. Наприклад, номер залікової книжки 10045. Отже, варіант контрольної роботи – 45. За таблицею 2 визначаємо номери питань вказаного варіанту – 6, 19.

Таблиця 2

		Остання цифра шифру залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра шифру	0	11, 50	12, 49	13, 48	14, 47	15, 46	16, 45	17, 44	18, 43	19, 42	20, 41
	1	1, 40	2, 39	3, 38	4, 37	5, 36	6, 35	7, 34	8, 33	9, 32	10, 31
	2	41, 30	42, 29	43, 28	44, 27	45, 26	46, 25	47, 24	48, 23	49, 22	50, 21
	3	21, 10	22, 9	23, 8	24, 7	25, 6	26, 5	27, 4	28, 3	29, 2	30, 1
	4	1, 31	2, 32	3, 33	4, 35	5, 34	6, 19	7, 20	8, 33	9, 34	10, 35
	5	31, 20	32, 19	33, 18	34, 17	35, 16	36, 15	37, 14	38, 13	39, 12	40, 11
	6	20, 43	19, 44	18, 45	17, 46	16, 47	15, 48	14, 49	13, 50	12, 49	11, 21
	7	2, 21	3, 22	4, 23	5, 24	6, 25	7, 26	8, 27	9, 28	10, 29	11, 30
	8	1, 36	12, 37	13, 38	14, 39	15, 40	16, 41	17, 42	18, 36	22, 37	38, 50
	9	23, 39	24, 40	25, 41	26, 42	27, 43	28, 44	29, 45	30, 46	31, 47	32, 48

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Дайте визначення тренінгу.
2. Охарактеризуйте основні процедури психодрами.
3. Проаналізуйте особливості управління фокус-групою.
4. Дайте класифікацію тренінгових груп.
5. Охарактеризуйте ролі учасників фокус-груп.
6. Дайте характеристику основних вправ, використовуваних у психодрамі.
7. Визначте специфіку мотиваційного тренінгу.
8. Охарактеризуйте групові норми в тренінгу.
9. Дайте характеристику основних фаз розвитку психодрами.
10. Визначте специфіку тренінгу особистісного росту.
11. Визначте специфіку комунікативного тренінгу.
12. Охарактеризуйте етапи розвитку тренінгової групи.
13. Визначте особливості створення тренінгових програм для підрозділів ДСНС.
14. Охарактеризуйте основні поняття тілесної терапії.

- 15.Визначте можливості використання групової психотерапевтичної роботи для клієнтів з ПТСР.
- 16.Опишіть процедуру створення сценарію заняття.
- 17.Дайте характеристику вікових, статевих, соціальних та інших обмежень для участі в тренінгу.
- 18.Визначте основні вправи, використовувані в тілесній терапії.
- 19.Проаналізуйте критерії ефективності тренінгової роботи.
- 20.Дайте характеристику Т-груп.
- 21.Визначте особливості груп арт-терапії.
- 22.Охарактеризуйте основні поняття арт-терапії.
- 23.Визначте специфіку тренінгу вирішення конфліктів.
- 24.Охарактеризуйте психодинамічну арт-терапію.
- 25.Визначте особливості тренінгу управлінських умінь.
- 26.Охарактеризуйте особливості гуманістичної арт-терапії.
- 27.Визначте характеристику тренінгу організаційного розвитку.
- 28.Визначте особливості тренінгу командоутворення.
- 29.Дайте характеристику інкаунтер-груп.
- 30.Визначте особливості роботи груп трансактного аналізу.
- 31.Проаналізуйте особливості тренінгу лідерства.
- 32.Дайте визначення основним поняттям інкаунтер-груп.
- 33.Охарактеризуйте процедуру аналізу трансакцій.
- 34.Визначте особливості тренінгу ефективної самопрезентації.
- 35.Проаналізуйте основні типи трансакцій.
- 36.Дайте характеристику тренінга управління агресією.
- 37.Проаналізуйте процедуру аналізу життєвого сценарію.
- 38.Опишіть особливості тренінгу публічного виступу.
- 39.Визначте мету інкаунтер-груп.
- 40.Проаналізуйте сценарні послання і батьківське програмування.
- 41.Опишіть специфіку тренінгу міжкультурної комунікації.
- 42.Опишіть процедуру аналізу ігор в групах трансактного аналізу.
- 43.Визначте особливості когнітивно-орієнтованого тренінгу толерантності.
- 44.Дайте характеристику гештальт-груп.
- 45.Визначте практику і прикладні аспекти трансактного аналізу.
- 46.Охарактеризуйте особливості мотивуючих дій на членів тренінгової групи.

- 47.Визначте принципи побудови анкети зворотного зв'язку.
- 48.Охарактеризуйте особливості тренінгу згуртованості.
- 49.Визначте функції модератора фокус-групи.
- 50.Визначте специфіку ко-тренерства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Базова література

1. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навч. посіб. Харків, 2015. 320 с.

2. Афанасьєва Н. Є. Методологія соціально-психологічного тренінгу: посібник / Н. Є. Афанасьєва. Харків: УЦЗУ, 2008.

3. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 192 с.

4. Перепелюк Т.Д., Ільченко І.С. Організація і методика соціально-психологічних тренінгів: навчальний підручник / Т.Д. Перепелюк, І.С. Ільченко. Умань: «Візаві», 2014. 255 с.

5. Технологія організації та проведення тренінгу: навчально-методичний посібник [Данілович Н.В., Левчук С.С., Несторук Н.О., Хронюк І Є., Ярова Т.В.] / За загальною редакцією Левчук С.С. Сквиря Джерело, 2010. 64 с.

Допоміжна література

1. Барко В. І. Методика проведення тренінгів управлінського спрямування. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. № 4. С. 70-77.

2. Коваль М. Дії підрозділів ДСНС в умовах воєнного стану : навч. посібник. Львів: ЛУБЖД, 2023. 308 с.

3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посібник / О. Пометун, Л. Пироженко. – Київ : А.П.Н., 2002. 136 с.
4. Карпенко Є. Основи психотренінгу : навч. посібник. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. 78 с.
5. Матійків І. М. Основи тренерської майстерності : [навч.-метод. посіб.] / І. М. Матійків, А. І. Якимів, Т. Г. Черняк / За заг. ред. А. І. Якиміва. Львів : Компанія «Манускрипт», 2012. 392 с.
6. Мороз Л. Основи професійно-психологічного тренінгу: У запитаннях та відповідях: Навч. посіб. Київ: Паливода, 2004. 130 с.
7. Журавська Л.М. Соціально-психологічний тренінг: розвиток якостей особистості працівників сфери туризму: Навчальний посібник. Видавець: Київ.: Слово, 2006. 312 с.
8. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу: Навчальний посібник// Уклад. : О. М. Шевчук. Умань : ПП Жовтий, 2011. 133 с.
9. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання. [текст] : навч. посіб. / В. М. Федорчук Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 250 с.
10. Чередниченко Т.В. Сутність та структура професійно важливих якостей: аналітичний огляд проблеми / Л.І. Мохнар, Н.П. Вовк, Т.В. Чередниченко // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. № 3 (53). Т. 3. С. 192-202.
11. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції. Активне соціально-психологічне навчання / Яценко Т. С. Київ : Вища шк., 2004. 679 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://onlinetestpad.com/ua/tests/psychological>
2. <https://psytests.org/test.html>
3. https://lib.iitta.gov.ua/721625/1/Zlyvkov_Lukomska.pdf
4. <https://www.ndi.org/sites/default/files/Manual%20for%20trainers.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з (назва дисципліни)

Здобувача вищої освіти заочної
форми навчання
за першим (бакалаврським) рівнем вищої
освіти галузь знань 05 «Соціальні та
поведінкові науки» за
освітньо-професійною програмою
«Екстремальна та кризова психологія»
Іваненка І.І.
Шифр 879

м. Черкаси, 2023 рік

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ

1. Опис навчального посібника, підручника:

- Болюбаш Я.Г. Вища освіта в Україні : [підруч.] / Я.Г. Болюбаш. – К. : Либідь, 2002. – 264 с.
- Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.] ; за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль, 2004. – 384 с.

2. Опис статті з журналу, газети.

- Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5–9.

3. Опис державних документів:

- Про вищу освіту : [закон України, 17.01.02 р., № 2984-III] // ВВРУ, 2002. – № 20. – С. 134.
- Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу : наказ МОН України від 20.10.2004 р. / МОН України. – К., 2004. – № 812.

4. Опис тез наукових конференцій:

- Бойченко А.П. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства / А.П. Бойченко // Сучасні тенденції освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 15-16 лист. 2012 р.). – Київ : Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 4–11.

5. Опис періодичного видання:

- Черних О.С. Вхідження України до загальноєвропейського простору вищої освіти / О.С. Черних // Вісник книжкової палати. – 2004. – № 5 (94). – С. 48–53.

6. Опис словників:

- Косар В.Б. Термінологічний словник / В.Б. Косар. – Х. : Прапор, 2008. – 530 с.

7. Опис авторефератів дисертацій:

- Вовчаста Н.Я. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців пожежно-рятувальної служби : автореф. дис. на здобуття наук.

ступеня к.пед.н. : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Н.Я. Вовчата. – Львів, 2010. – 25 с.

8. Електронні ресурси:

□ Стратегія та сучасні тенденції розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/bolpr/strateg.doc.